

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

4 Quæ damna & expensæ ponentis operam sint communes, quæ non.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

Quod ad speciem vsuræ attinet, ea facile abtergetur, si contractus ineuratur cum industrio & sedulo mercatore, eique deatur dumtaxat ad impendendum legitimæ negotiationi, vt formula præscribit. Quod si quis aliter faciat, id non est vitium huius formulæ, sed hominis à formulæ præscripto recedentis: quod in omnibus contractibus vsu venire potest. atqui ob abusum quorundam, id quod in secretum est, & expediens bono publico, non est prohibendum.

Nec obstat quodd Sixtus V. in constitutione edita anno 1586. 12. Kal. Nouemb. damnet & reprobet omnes contractus in posterum ineuandos, per quos cauebitur personis pecunias, animalia, aut res alias, societatis nomine tradentibus, vt fors ipsa, etsi fortuito casu pereat, semper salua sit, & integra à socio recipiente restituatur; & statuatur, vt talis contractus posthac vsurarius censeatur.

Primo, Quia intelligi potest, quando ex vi contractus societatis exigitur assecuratio. Secundo, Quia non obstante hac constitutione, in Italia maximè viget, & semper viguit ista forma contractuendi: & passim schedulis impressis extat, & versatur in omnium manibus. Vnde patet illam constitutionem vel numquam ibi fuisse receptam, vel certè non vetare hanc formulam, sed aliò spectare. Multò minùs fuit recepta hic in Belgio, vbi neque fuit vquam promulgata, neque cognita.

Simili modo Pius V. anno 1569. multa statuit de censibus, (v. g. vt statuatur super re immobili, fructifera, certis finibus designata; vt re pereunte pereat census pro rata; vt pecunia re ipsa numeretur, idque coram Notario & testibus, & alia huiusmodi) & iubet contractum censeri vsurarium, si aliqua ex his conditionibus defuerit: tamen quia hic in Belgio illa constitutio non est recepta, nemo sibi facit scrupulum, etiam si eam non seruet.

Idem alia constitutione de cambiis edita anno 1571. statuit, vt quando solutio differtur in secundas nundinas, non plus exigatur quàm cum in primas tantùm, & vt æquè multum soluatur siue nundinæ illæ sint propinquæ tempore, siue remotæ. Neutrum tamen seruatur in praxi, nec Doctores damnant, eò quòd constitutio recepta non fuerit.

Neque etiam obstat cap. In ciuitate, de vsuris: quia solùm ibi vetatur, ne venditio creditò maiori pretio fiat, quàm ea quæ agitur presenti pecunia. alius longè est casus noster. Nihilominus nõ obstante illa prohibitione, sæpè venditio fit creditò maiori pretio; non solùm quando res putatur pluris tempore solutionis valitura, quod permittitur illo cap. sed etiam in aliis enentis; vt ratione interesse, ratione periculi cui exponitur, & ratione multitudinis eorum qui sic volunt emere: vt constat ex praxi mercatorum vbiq; recepta, & à DD. excusata & defensa.

Dices, Vsuræ pupillares sunt vetitæ multis locis; ergo etiam hic triplex contractus vetandus.

Respondeo, Esse magnam disparitatem: nam illæ vsuræ sunt veræ vsuræ, nec habent alium titulum quàm puri mutui (depositum vocant) nisi fortè deponentes explicitè vel implicitè intendunt triplicem illum contractum, & agant cum mercatore. quo casu nulla est in illo contractu iniustitia. Sed reuerà plerique pecuniam suam vel pupillorum ita deponentes nihil cogitant, nec

sciunt de illo modo contrahendi: & sæpè non agunt cum mercatore, sed cum aliquo, qui pecuniam ad suæ familiæ sustentationem, vel solutionem debitorum, expetit. Vnde meritò talis contractus est prohibitus. addo, totam hæc deductionem à primariis Professoribus sacre Theologiæ huius Vniuersitatis esse examinatam, qui eam in omnibus & singulis suis conclusionibus probant, & vsui publico permittendam esse iudicant. Hæc fulius præter meum morem persecutus sum, quòd videam adhuc à quibusdam propter vmbra quædam vsuræ hunc contractum damnari: cuius prohibitionem hoc tempore cum damno publico futuram non dubitauerim.

D V B I T A T I O I V.

Quæ damna & expensæ ponentis operam sint communes, quæ non.

Respondeo Primo, Si quid hac de re inter eos iusta pactione est conuenitum, id est seruandum. Secundo, Si nihil est conuenitum, seruanda est consuetudo loci; nam contractus censentur celebrari secundùm consuetudinem loci, quando aliud non est expresse.

Tertiò, Si non constet de aliqua recepta consuetudine loci, qua res possit decidi, sequenda est hæc regula, Vt impendia & damna, quæ causa negotiorum societatis sunt accepta, sint communia; vt si ad merces coëmendas profectus, in latrones incideris, pecuniamque tuam, vel res alias perdidideris; si tu vel serui tui abiis fuerint vulnerati, & impensæ in medicos sint factæ. Ita habemus L. Cum duobus. §. 2. Venit. ꝑ. pro socio. Similiter si captus ab hoste, te redemeris. Vtrum autem expensis iuuerum detrahendum sit quòd domi manens in sumptibus, dubium est. Siluester num. 12. ex Baldo & aliis affirmat. Nauar. cap. 17. num. 283. negat; nisi contrarium sit deductum in pactum. Vtrumq; est probabile. Sententia tamen Nauarri est conformior iuri & praxi. Ad expensas etiam pertinet, si quid de suo socius impendit ad conseruationem mercium communium, ne perirent vel deteriores redderentur.

Vtrum autem ex iniustitia teneatur de suo ad hoc impendere, quarunt aliqui. Dicendum est, Teneri, si alia ratione non possit damnnum commune auertere. Ratio est; quia tenetur eam diligentiam rebus communibus adhibere, quam quilibet propriis adhibere solet: atqui ad res suas conseruandas quisque de suo impendit: ergo idem præstare debet ad conseruationem rerum communium. Confirmatur, quia talis tenetur petere mutuum, si aliter non potest damnnum commune auertere: ergo si id nolit vel non possit ab aliis petere, tenetur accipere à seipso nomine societatis. Ita Molina disput. 418.

Aduerte tamen, si aliquid damni eueniat culpa socij, illud non fore commune; vt si res furto sunt ablata defectu debitæ custodiæ, vt patet L. cit. tertia vel quarta. Si culpa tua vel e-
dico tui d-
numilla-
tum sit.

netur autem non ad exactissimam diligentiam; sed ad talem, qualem rebus propriis adhibere solet. vt habetur L. Socius. 72. ꝑ. pro socio. vel potius qualem socij communiter præstare solent. Pari modo, si priuato tui odio vel amore damnnum vel commodum tibi quis adferat, etiam si

socio-

focietas ſit eius occaſio, non erit commune: vt ſi inimicus inuentum in via, & ad negotia communia proficiſcentem vulnerauerit: ſi abſentem amicus heredem non ſcripſerit, vide Silueſtrum, Societas 1. num. 9.

Denique ſi alter ſociorum prodigè adminiſtret ex lucris, teneretur alteri compenſare. Vnde ſequitur, in contractu ſocietatis inter maritum & vxorem, vbi lucra ſunt communia, ſi maritus, cui commiſſa eſt adminiſtratio, prodigè agat; ſoluto matrimonio, illius heredes teneri vxori: quia prodiga adminiſtratio, non eſt adminiſtratio, ſed profuſio: & aliàs, hoc ipſo, quo lucra aliqua extant, dimidia pars eſt vxoris; ſicut in alio ſocietatis contractu, ad commune lucrum inito, quare teneretur ſicut ſocius, cui conceſſa adminiſtratio ad bonum commune. Vnde in hoc caſu vxor, ſi alia ratio ſibi conſulendi non ſuppetat, poterit vti occulta compenſatione, quantum ex prodigè donatis, vel conſumptis à marito ad

eam pertinebat; vt rectè Petrus Nauarr. lib. 3. de reſtitut. cap. 1. num. 114.

Contractum tamen docet Nauarr. cap. 17. numero 155. vbi dicit, maritum non teneri reſtituere vxori, quæ de lucris communibus malè impendit. Ratio ipſius eſt; quia, inquit, illa ſola, quæ tempore diuortij inueniuntur lucrifaceta, cenſentur lucra: reliqua enim, licet pro dimidio lucrifiant vxori, lucrifunt tamen reuocabiliter, ita vt maritus benè vel malè adminiſtrando, poterit illa ſibi & vxori reuocare. Sed hæc ratio non eſt ſolida: nam reuera vxor habet dominium & poſſeſſionem talium bonorum ab initio quo ſunt acquiſita, non minùs quàm maritus, eſt partialis; ſicut quando res indiuiſa, eſt communis duorum: & maritus nihil præ illa iuris in eis habet, niſi adminiſtrationis. ergo ab initio ei pars dimidia debetur; & ſi maritus malè adminiſtret, non poteſt hoc iuri vxoris officere, ſicut nec in paraphernis.

CAPVT VIGESIMVM SEXTVM.

De Ludo & Sponſionibus.

Habet 5. Dubitationes.

DVBITATIO PRIMA.

Quid ludus, quid ſponſio, & vtrum hi contractus ſint liciti.

LVDVS proprie accipitur pro diſtis vel factis ad oblectationem animi deſtinatis, vt colligitur ex D. Thoma 2. 2. qu. 168. art. 2. hic verò accipimus pro contractu, quo ludentes inter ſe paciſcuntur, vt victori cedat quod vterque depoſuit. Itaque ludus proprie eſt veluti certamen quoddam duorum, ad animi oblectationem pertinens. contractus autem ludi eſt pactum, vt victori certaminis, res ab vtroque expoſita tribuatur.

Sponſio eſt contractus, in quo duo de veritate vel euentu alicuius rei contententes ſibi viciffim aliquid ſpondent, vt id eius ſit, qui veritatem fuerit aſſecutus.

Esſe iure nature licitos. Vterque contractus iure nature eſt licitus, modo debita conditiones adſint. ſicut enim in poſtate cuiuſque eſt rem ſuam alteri donare abſolute; ita etiam transferre in alterum ſub aliqua conditione; ſiue ea fortuita ſit, ſiue ex induſtria pendeat. Vnde non eſt verum, ex intentione lucri reddi illicitum, & mortiferum peccatum, vt vult Silueſter v. Ludus, q. 4. & alij, quos ibi citat, niſi affectus lucri ſit immoderatus. non tamen erit ob hanc cauſam peccatum mortiferum, niſi affectus ille, ex quo procedit, tantus ſit, vt quis ex illo paratus ſit facere notabilem iniuriam proximo, vel aliquod præceptum ſub peccato mortifero obligans violare, vt ſi amore lucrandi per ludum, die feſto omittat Sacrum.

Quidam iure ciuili prohibiti. Aduerte tamen Primò, Quosdam ludos iure ciuili eſſe prohibitos, etiam laicis; vt ſunt omnes ludi, qui magis fortuna quàm arte reguntur, qui communiter nomine *alearum* ſignificantur in lu-

re; vt patet L. 1. & 3. C. de aleatoribus: vbi etiam quinque dumtaxat ludi permittuntur, *curſus, ſaltus, vibratio quintiana* (id eſt, haſtiludium abſque ſpiculo) *luſta & hippodromus*; & conceditur ditioribus vt in ſingulas commiſſiones, vnum ſolidum (nummus erat aureus) tantummodò poſſint deponere. *ſi in plus luſum fuerit*, inquit, *neque repetitio detur, & ſolum repetatur.* Cauſa huius prohibitionis eſt triplex. Prima, quòd ex hoc genere ludi ſæpè ira & blaſphemæ in Deum (cui euentus fortuiti ſolent aſſignari) concitentur. Secunda, quòd inter ludentes ſæpè oriantur lites & pugna. Tertia, quòd facile tota ſubſtantia per illud exhauriatur: vnde fit vt ad furta & latrocinia ſe conſerant. inſinuatur hæc d. L. Alearum, ſuprà. Iure Digefforum etiam prohibitus erat aleæ luſus, præſertim ſi quis in pecuniam luderet; vt habetur L. Solent. 2. de aleatoribus: vbi tamen permittuntur quinque illi ludi ſupradicti, virtutis exercendæ cauſâ. vetitum etiam erat commodare illis locum ad ludendum, L. 1. ibidem. Ex quibus apparet, quantum meliores fuerint in hac cauſa mores illius æui quàm huius.

Aduerte Secundò, Iure Canonico Clericis eſſe prohibitum ludum alearum, vt patet can. 41. Apoſtolicò, *Episcopus, aut presbyter, aut diaconus alea atque ebrietati vacans, aut deſinat, aut deponatur.* & can. 24. *Subdiaconus, aut cantor, aut lector ſimilia faciens, aut deſinat, aut ſeparetur;* (id eſt communionem priuetur) *ſimiliter & laici.* Et c. Clerici 15. de vita & honeſtate Clericorum, ex Concilio magno Lateran. *Ad aleas & taxillos non ludant, nec huiusmodi ludis interſint.* Et cap. Inter